

Mugaretli Alâaddin Dedenin Hatıraları

Nilüfer DEVRİŞOVA

Dedem Alâaddin Niyazov, 1939'da Ahıska'nın Mugaret köyünde dünyaya gelmiş. Sürgünde beş yaşındaymış. Buna rağmen yaşananları daha dün gibi hatırlıyor.

Dedem ve ailesi, trenden Özbekistan'da indirilmişler ve Namangan şehrine yerleştirilmişler. 1973'te de Kırgızistan'a göç etmişler. Dedem Kırgızistan'daki hayatına çiftçilikle başlamış. O gün bu gündür çiftçilikle uğraşır.

Dedem, Kırgızistan'da mutlu bir hayat sürmesine rağmen vatana geri dönme ümidiyle yaşıyor. Aradan yıllar geçmesine rağmen ne Ahıska'daki mutlu hayatı unutmmuş, ne hayvan vagonlarında geçen bir aylık ölüm yolculuğunu ve ne de Özbekistan'da geçen aç susuz günleri.

Halkımızın yakın geçmişte yaşadıklarını bir de Alâaddin dedenin ağzından dinleyelim.

Ben sordum, o cevap verdi. Ondan dinlediklerim o kadar yaralayıcıydı ki insanın inanası gelmiyor. Bazen akla şu sorular geliyor: Bu insanlar, vatanından sökülüp atılmaya, bin bir acıyı yaşamaya müstahak mıydı? Ahıskalılar niçin bu zulümlere maruz kalmışlardı?

Sorulara cevap vermek belki kolay ama anlamak zor geliyor insana.

Alaadin dededen Ahıska'da, sürgünden önceki hayatın nasıl olduğunu ve insanların nasıl geçindiklerini soruyorum.

Sürgünden önce Ahıska'da hayat güzeldi. İnsanlar arasında hiçbir anlaşmazlık yoktu, gayet mutlu bir hayatımız vardı. O zamanlar vatandan ayrılarak gurbetlerde sürgün hayatı yaşayacağımız hiç aklımıza gelmezdi. İnsanlar, gece gündüz demeden didiniyorlardı. Hepimizin evimiz barkımız, sürülerle hayvanlarımız vardı. Çok iyi şartlarda yaşıyorduk. Ahıskalılar ziraat, hayvancılık ve odun kömür satarak geçiniyorlardı. Geceleri ormanlara gidip ağaç keser, sonra desteleyip satarak para kazanırlardı. Bizim Mugaret'te saray gibi bir evimiz vardı. Onlarca hayvanımız vardı, durumumuz çok iyiydi. Yalnız bizim değil çoğu Ahıskalının durumu çok iyiydi. Hepsi çok çalırdı. Babamı 1940'ta Alman cephesine savaşa

gönderdiler. 1943'te yaralanarak geri döndü.

Hadiseler öyle ani bir şekilde gelişti ki ne olup bittiğini anlayamadan sürgün edildik. Bir gün evlerimizin önüne askerler geldi, ellerinde silâhlar vardı, nöbet tutuyorlardı. Aile büyüklerini toplantıya çağırıldılar. Onların hiçbir şeyden haberi yoktu, şaşkıncıydılar. Akşam üzeri saat beş gibiydi. Anne babalarımız ağlayarak eve geldiler. Bizler ne olduğunu sorunca, bir haftalığına sürgün edileceğimizi söylediler. Anne babamız çok üzülüyordu. Bir haftalığına bile olsa mallarımızı hayvanlarımızı ne yapacaktık, kime emanet edecektik... Sürgün yolculuğu gece başlayacaktı. Onun için hemen hazırlığa başladık. Dışarıdaki değerli eşyalarımızı ve yiyeceklerimizi, üzerini örterek bodruma sakladık. Hayvanlarımızın aklıktan ölmemeleri için dağa sürdük. Evlerimizin kapılarını kilitledik ve yanımıza yolda yemek için bir miktar yiyecek aldık. Bir gece vakti yola çıktık. Hepimiz geri geleceğimiz günü düşünüyorduk. Oysa bilmiyorduk ki çıktığımız yolculuğun dönüşü yoktu. Bizi kandırdılar kızım...

Alaadin dedenin aklında sürgünden neler kaldığını ve bir aylık ölüm yolculuğunda neler yaşadıklarını soruyorum.

Sürgün bütün Ahıskalıların kalbinde derin acılar bıraktı kızım. Çünkü o şartlar altında yolculuk yapmak kolay değildi. Bir aylık yolculuğumuzda nelerle karşılaşmadık ki! İnsanlar gözlerimizin önünde ölüyordu... Askerler de bu ölüleri alıp vagonlardan dışarı atıyorlardı. Bizim içimiz yanıyordu. Hele içlerinde dost, akraba olunca acımız, daha da büyüyordu.

Trenin vagonları çok uzundu, içleri insan doluydu. Ailemizden sekiz kişiydik. Hepimiz aynı vagondaydık. Vagonumuzda ısınmak için sobamız vardı. O sobayla ilgili hiç unutmadığım bir hatıram var: Vagona ilk çıktığımızda içi çok soğuktu. Ben ısınmak için hemen koşup sobanın yanına oturdum. Birazdan tren hareket etmeye başlayınca ani hareketten ayağım sıcak sobaya değdi ve yandı. Sağ ayağımın dizinin üstünde koca bir yara meydana geldi. Bakımsızlıktan dolayı bu yaranın acısını tam bir sene çektim, sonra iyileşti. Fakat izi kaldı, bu yaranın izi şimdi de duruyor.

Alaadin dedemin ayağındaki izi görünce gerçekten gözlerime inanamadım. Sanki daha dün olmuş gibi yaranın izi duruyordu. Sürgünden sonraki hayatın nasıl olduğunu ve Ahıskalılarının nasıl şartlar altında yaşadıklarını soruyorum.

Kızım, sürgünden sonraki hayat, sürgün yolculuğundan daha beterd. Hiç görmediğimiz, bilmediğimiz ülkelerde açlıkla mücadele etmeye çalışıyorduk. Açlığımızı gidermek için ot ve hayvan yemi bile yiyorduk. Buralara geldiğimizde sekiz kişiydik; daha sonra dört can kaldık. Ailemizden dört kişiyi açlık yüzünden kaybetmiştik. Annem de açlıktan ölenlerdendi. O kadar yoksul ve çaresizdik ki ölüleri kıyafetleriyle beraber toprağa veriyorduk. İnsanlar bir parça ekmek alabilmek için geceleri sırada bekliyorlardı. Bizleri köyden köye bölgeden bölgeye geçirmiyorlardı. Bizi askere bile almıyorlardı. Askere gidebilmek için Azerî olduğumuzu söylüyorduk, yoksa hapse atıyorlardı bizi. Geçimimizi sağlamak için babamızla beraber tarlada çalışıyorduk, bir ekmeği dört kişi bölüşüyorduk. Açlıktan kirli kepek yiyerek ölenler bile vardı.

1944'ten 1956'ya kadar açlıktan ve sıcak-

tan halkımızın 50%'si öldü. Durumumuz ancak 1970'ten sonra düzelmeye başladı. 1985'ten sonra daha düzeldi. Bugüne gelene kadar çok çektik kızım... Allah bu acıları bir daha yaşatmasın...

Fergana olaylarının nasıl başladığını ve Ahıskalıları nasıl etkilediğini soruyorum.

O zamanlar artık Ahıskalılar çok iyi yaşıyorduk kızım, durumumuz çok iyiydi. Bu yüzden bizi çekemediler. Özbek kardeşlerimiz, bize onlarla birleşip Rusları ülkeden çıkarmaya yardım etmemizi istediler. Bizler bunları kabul etmeyince de olaylar başladı. Bu olaylarda yüzlerce insanımız öldü, yüzlercesi de evsiz kaldı. Çoğu evsiz kardeşlerimizi Ruslar kendi ülkesine götürdüler. Tekrar çalışıp çabalayıp yaralarımızı sardık.

Alaaddin dedeye vatana dönüşü soruyorum.

Vatana gitmeyi tabii ki çok istiyoruz. Ama bizim elimizden tutan yok kızım. Sürgünden önce evlerimizi, mallarımızı orada bıraktık. Ama şimdi evlerimizi bırakıp gitmeye korkuyoruz. Gideceğimiz yerde nelerle karşılaşacağımızdan emin değiliz. Bizim gücümüz yetmiyor. Bize yardım eden olursa bugünden hazırız gitmeye. Bize yardım gerek kızım, yardım ●

